

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України від 11.07.2019 № 975)

- [Назад](#)
- [Головна](#)

Ефективна економіка № 12, 2014

УДК 338.23:343.3

*З. Б. Живко,
д. е. н., доцент, завідувач кафедри менеджменту,
Львівський державний університет внутрішніх справ, м. Львів
М. М. Павлів,
магістр 2 курсу спец. «Менеджмент організацій і адміністрування»,
Львівський державний університет внутрішніх справ, м. Львів
М. В. Тишко,
магістр 2 курсу спец. «Менеджмент організацій і адміністрування»,
Львівський державний університет внутрішніх справ, м. Львів*

ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА КРАЇНИ ТА СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

*Z. B. Zhyvko,
doctor of economical science, Associate Professor, head of the chair "Management",
Lviv State University of Internal Affairs, Lviv
M. M. Pavliv,
master 2 course special. "Management and Administration",
Lviv State University of Internal Affairs, Lviv
M. V. Tyshko,
master 2 course special. "Management and Administration",
Lviv State University of Internal Affairs, Lviv*

FINANCIAL SECURITY COUNTRIES AND UNDERTAKINGS

В статті досліджено складові елементи фінансової безпеки держави, її основні цілі. Виокремлено головні причини виникнення зовнішніх загроз фінансовій безпеці України. Досліджено суть складових фінансової безпеки та економічної безпеки держави і підприємства. Проведено аналіз нормативно-правової бази регулювання фінансової безпеки суб'єктів господарювання та запропоновано шляхи забезпечення фінансової безпеки держави та суб'єктів господарювання. Розглянуто проблему при проектуванні механізмів дотримання рівня економічної безпеки окремими структурними підрозділами підприємства, а саме: визначення величини резервів для зміни рівня економічної

безпеки. Зроблено акцент, що для коригування встановлених резервів ефективним є механізм взаємного перекривання рівня економічної безпеки. Визначено механізм управління системою економічної безпеки підприємства та можливість оцінювати його ефективність за різними критеріями.

The paper investigates an element of financial security, its main purpose. Author determined the main causes of external threats to the financial security of Ukraine. The essence of the components of financial security and economic security and enterprise. The analysis of the regulatory framework governing the financial security entities and the ways to ensure the financial security and businesses. The problem in the design of mechanisms for compliance with the level of economic security individual structural divisions, namely the determination of the allowance for changes in the level of economic security. An accent that adjustment provisions set is effective mechanism of mutual overlap of economic security. The mechanism for managing the system of economic security and opportunity to evaluate its effectiveness on different criteria.

Ключові слова: фінансова безпека держави (ФБД), загрози, нормативно-правове регулювання, складові ФБД, регулювання фінансової безпеки суб'єктів господарювання, дефіцит бюджету, державний борг країни.

Keywords: financial security of the state (FSS), threats, legal regulation, the components of FSS, regulation of financial security entities, budget deficit, national debt.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Основою ефективного розвитку економіки України, підприємництва, виробничої сфери та сфери послуг є забезпечення фінансової безпеки як найважливішої складової економічної безпеки підприємства. Цей фактор сприяє набуттю першочергового значення процесу забезпечення на підприємствах комплексної системи фінансової безпеки. Саме фінансова безпека спонукає до підтримання найважливіших фінансових показників на такому рівні, який створить передумови ефективного функціонування суб'єкта господарювання. Побудувати результативну систему фінансової безпеки (СФБ) можна в умовах забезпечення дотримання вимог правового поля функціонування суб'єкта господарювання та вивчення причин виникнення зовнішніх загроз фінансовій безпеці суб'єктів господарювання та держави в цілому, які тісно переплітаються і взаємозалежні. Адже без налагодженої системи оподаткування, збанкрутілої казни, неефективної банківської системи, розбалансованої економіки, розквіту корупції та тіньової економіки не можемо говорити про фінансову безпеку як держави, так і суб'єктів господарювання. Тому, правове регулювання безпеки підприємницької діяльності, дослідження причин і умов діяльності суб'єктів господарювання, убезпечення бізнесу набувають важливого значення та є актуальним питанням дослідження.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Враховуючи важливість фінансової безпеки держави, даною тематикою займалась низка як вітчизняних, так і зарубіжних науковців. Однак, у наукових джерелах немає єдиного підходу щодо визначення поняття фінансової безпеки держави. Зокрема, Шлемко В.Т. та Бінько І.Ф. акцентують увагу на тому, що «фінансова безпека - це такий стан фінансової, грошово-кредитної, валютної, банківської, бюджетної, податкової систем, який характеризується збалансованістю, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх негативних впливів, здатністю забезпечити ефективне функціонування національної економічної системи та економічне зростання» [1.]. Єрмошенко М.М. вважає, що «безпечним слід вважати такий стан фінансово-кредитної сфери, який характеризується збалансованістю і якістю системної сукупності фінансових інструментів, технологій і послуг, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх негативних чинників (загроз), здатністю цієї сфери забезпечувати захист національних фінансових інтересів, достатністю обсягів фінансових ресурсів для всіх суб'єктів господарювання і населення в цілому, що забезпечує ефективне функціонування національної економічної системи і соціальний розвиток [2]. Фінансова безпека – це стан бюджетної, грошово-кредитної, банківської, валютної системи та фінансових ринків, який характеризується збалансованістю, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх негативних загроз, здатністю забезпечити ефективне функціонування національної економічної системи та економічне зростання [3, 4]. Однак, у питаннях побудови ефективної системи фінансової безпеки і підприємства, і держави не має одностайної думки чи моделі.

Цілі статті. Дослідити складові елементи фінансової безпеки держави, її основні цілі. Виокремити головні причини виникнення зовнішніх загроз фінансовій безпеці України. Провести аналіз нормативно-правової бази регулювання фінансової безпеки суб'єктів господарювання та запропонувати шляхи забезпечення фінансової безпеки держави та суб'єктів господарювання.

Виклад основного матеріалу дослідження. З погляду структури фінансова безпека складається із наступних складових [3 - 6]:

- Бюджетна – це стан бюджетної системи який дозволить забезпечити стабільне та безперервне функціонування держави, а також забезпечить платоспроможність та ефективне використання коштів.

- Валютна безпека держави – це рівень забезпечення держави валютними коштами; стан курсоутворення які спрямовані створити оптимальні умови для дотримання позитивного платіжного балансу, виконання міжнародних зобов'язань і в майбутньому привести до приливу іноземних інвестицій та розвитку вітчизняного експорту .

- Грошово-кредитна безпека – це такий стан грошово-кредитної системи, при якому грошова одиниця характеризується як стабільна, кредитні ресурси є доступними а інфляція залишається на рівні який сприяє економічному зростанню та підвищенню доходів населення [6]. Інфляція – це підвищення рівня цін зумовлене порушенням рівноваги економічної системи. Можливо також що інфляція не проявляється як збільшення цін, а проявляється як заборгованість держави перед громадянами(заробітна плата, соціальні виплати).

- Боргова безпека – це оптимальне співвідношення зовнішньої та внутрішньої державної заборгованості з тим на скільки ефективно використовуються ці кошти для вирішення першочергових соціально-економічних потреб, тобто стан коли держава спроможна виплачувати боргові зобов'язання без затримок, і залишається платоспроможною.

- Безпека фондового ринку – такий рівень капіталізації фондового ринку ,який забезпечить стійкий фінансовий стан його учасників(емітентів, покупців, власників і т.д) і держави в цілому. Якщо ж оцінювати безпеку фондового ринку загалом потрібно оцінювати також його сегменти (ринки акцій, облігацій, ощадних сертифікатів, державних цінних паперів, векселів, біржового та позабіржового ринків).

Крім того, площини перетину фінансової безпеки з іншими складовими економічної безпеки створюють нероздільний комплекс забезпечення національної безпеки держави.

Враховуючи багаторівневість фінансової безпеки до неї також можна включити :

- фінансову безпеку людини, як окремого індивіда;
- фінансову безпеку фірми;
- фінансову безпеку регіону.

Взаємопов'язаними складовими економічної безпеки, які тісно спів залежні з фінансовою безпекою вважаємо наступні:

- Зовнішньоекономічна безпека - характеризується тим на скільки зовнішньо економічна діяльність відповідає економічним інтересам держави, це забезпечує зведення до мінімуму збитків держави отриманих при впливі на неї негативних економічних чинників, та створення таких умов розвитку економіки які посприяють активній участі держави в світовому розподілі праці.

- Інвестиційна безпека - оптимальний рівень співвідношення національних та іноземних інвестицій, який приналежному фінансуванні науково-технічної сфери та створенні інноваційної інфраструктури забезпечить ріст економіки.

- Безпека страхового ринку - рівень забезпеченості страхових компаній ресурсами які дозволять при необхідності розрахуватись по договорах страхування з клієнтами при цьому забезпечити ефективне функціонування. Також фінансова безпека страхового ринку залежить від фінансового стану суб'єктів господарювання і визначається станом розвитку ринку страхових послуг та ефективністю його діяльності [3].

- Науково-технологічна безпека-визначається виробничим та науково-технічним потенціалом держави, який дає можливість вітчизняній продукції конкурувати на ринку з її зарубіжними аналогами, і цим самим гарантувати державі незалежність за рахунок власних ресурсів.

- Енергетична безпека - стан електроенергетики, при якому країна може самостійно забезпечити потреби споживачів в електроенергії, а також дбати про навколишнє середовище; енергогенеруючі компанії – на ринку України це компанії що виробляють і продають електроенергію.

- Соціальна демографічна безпека - одна з складових економічної безпеки що визначає стан захищеності держави від демографічних загроз, її основна мета враховуючи конституційні права громадян забезпечити оптимальний рівень населення необхідний для забезпечення інтересів держави.

- Продовольча безпека - полягає у забезпеченні державою громадян безперешкодного економічного доступу до продуктів харчування необхідних людині для підтримання життєдіяльності.

- Виробнича безпека - рівень розвитку промисловості країни , який може забезпечити зростання економіки та розширене її відтворення.

Враховуючи те що надходження коштів в державний бюджет напряму залежить від сплати податків підприємств та учасників господарських відносин, стає очевидним те що і фінансова безпека держави залежить від того на скільки добре забезпечена фінансова безпека населення і підприємств як платників податків.

Фінансова безпека підприємства – це стан підприємства за якого корпоративні ресурси використовуються максимально ефективно, що дає змогу уникати загроз в сьогоденні , а в майбутньому забезпечити ефективне функціонування підприємства; також на безпеку підприємства впливають такі фактори як умови збереження комерційних таємниць, інтелектуальної власності та інформації загалом; захищеність підприємства від негативного впливу зовнішнього середовища характеризується спроможністю підприємства протистояти цьому впливу, а також здатністю фірми максимально швидко і ефективно реагувати на різноманітні загрози.

Також фінансова безпека підприємства залежить від того, наскільки ефективно використовується капітал . і наскільки є якісним фінансовий менеджмент і корпоративне управління. В

сучасному світі важливим елементом у забезпеченні функціонування підприємства стали: швидкість оновлення технологій, інформаційної бази, швидкість адаптації до змін ринку.

В загальному слід також зазначити не завжди те, що для регіону, підприємства, людини є вигідним на даний момент часу буде таким для держави [3]. Основна мета фінансової безпеки полягає в гарантуванні стабільного та максимально ефективного функціонування держави, підприємства, та можливості досягати високих результатів у майбутньому

До основних функціональних цілей фінансової безпеки належать [5]:

- забезпечення високої фінансової ефективності роботи;
- підтримка фінансової стійкості та незалежності підприємства;
- досягнення високої конкурентоздатності;
- забезпечення високої ліквідності активів;
- підтримка належного рівня ділової активності;
- забезпечення захисту інформаційного поля і комерційної таємниці;
- ефективна організація безпеки капіталу та майна підприємства, а також його комерційних інтересів.

Фінансова безпека держави – один з головних критеріїв, за якими оцінюється можливість самостійно здійснювати фінансово-економічну політику у відповідності до інтересів держави, також ця безпека визначає здатність державного апарату забезпечити розвиток держави, і протистояти таким факторам як:

- втрата національного фінансового сектору («втеча» капіталу);
 - вплив світової фінансової кризи на економіку;
 - конфлікти між чиновниками різних рівнів щодо розподілу та використання ресурсів національної бюджетної системи;
 - умисні дії держав, транс національних корпорацій як учасників фінансово-економічних відносин;
 - значний виток капіталу за кордон;
 - вплив неофіційних структур на соціально-політичну, національну та економічну системи;
- зростання рівня злочинності та правопорушень у фінансовій сфері, наприклад, відмивання доходів, одержаних нечесним шляхом.

Це також можна розглядати як завдання влади для забезпечення ефективної і стабільної роботи елементів фінансової системи держави і усіх пов'язаних з нею ланок державного управління.

Загрози фінансовій безпеці України можна поділити на внутрішні та зовнішні. Внутрішні загрози пов'язані з недолугою фінансово-економічною політикою, прорахунками, зловживаннями та іншими відхиленнями зі сторони органів влади в управлінні фінансовою системою держави. Також значну роль відіграють зовнішні загрози.

Основні причини виникнення фінансових загроз:

- стрімкий розвиток економіки, швидке виникнення міжнародних зв'язків світового господарства;
- збільшення обсягів капіталів;
- перехід в приватну власність державних об'єктів;
- високий рівень мобільності і взаємозв'язку фінансових ринків на базі новітніх інформаційних технологій;
- розмаїття фінансових інструментів і високий рівень їх зміни;
- взаємопроникнення внутрішньої та зовнішньої політики держав, які все більше залежать від світових фінансів;
- в економічній та й інших сферах збільшується конкуренція між державами, що призводить до використання могутніми державами стратегій завоювання світового економічного простору;
- залежність держави від іноземних інвестицій;
- виникнення тенденцій що загрожують кризами, нестійкість фінансової системи.

Проаналізувавши вищезгадане, можна сказати що для створення ефективного і повноцінного механізму для забезпечення фінансової безпеки держави потрібно вирішити багато проблем, які стосуються того як правильно сформулювати критерії і принципи фінансової безпеки; визначити першочергові інтереси країни; розробити механізм протидії факторам, які можуть стати загрозою стабільному функціонуванню держави у фінансовій сфері. Окрім цього для забезпечення фінансової безпеки необхідно проаналізувати і вирішити серію питань правових, структурно-організаційних, процедурних, кадрових, технологічних та ресурсних.

Щодо системи забезпечення фінансової безпеки, то сьогодні поза належною увагою залишається система відповідних інститутів і організаційно-управлінських структур, які мають займатися цією проблемою, концепція їх перспективної побудови. Додаткові труднощі у формуванні системи фінансової безпеки України пов'язані з відсутністю в країні спеціального інституту, який, отримуючи інформацію з цієї проблематики від різних міністерств і відомств, мав би змогу узагальнити її і зробити відповідні висновки [7].

З погляду підприємства, як зазначає автор [8], елементом фінансової безпеки підприємства є управління фінансовими ризиками, включає в себе такі методи:

- усунення або запобігання ризику. Очевидно, що потрібно уникати ризику невиконання зобов'язань, неповернення кредиту та інше;
- зменшення несприятливого впливу тих чи інших факторів на результати виробництва і в цілому підприємницької діяльності;
- передача або переведення ризику шляхом його страхування;

- оволодіння ризиком. Це найбільш дієвий метод ризикового менеджменту, застосування якого доцільно і навіть необхідно, коли потенційні втрати незначні, коли робиться все можливе для попередження або зниження шкоди від впливу непередбачених обставин.

Тобто, підприємства, застосовуючи сучасні методи стратегічного управління повинні змінювати існуючий фінансового-господарський механізм, розробляти та реалізовувати фінансову стратегію, за допомогою якої досягатиметься фінансова безпека підприємства.

В практичній діяльності використовують п'ять можливих стратегій, які оптимізують рівень фінансових ризиків при побудові фінансової стратегії підприємства:

- 1) відмова від видів діяльності, які містять визначене джерело фінансового ризику;
- 2) прийняття відповідальності за ризик фінансової стратегії з гарантією повної компенсації втрат за рахунок власних джерел;
- 3) продаж і перекадання відповідальності за фінансовий ризик на інших осіб (перестрахування ризиків);
- 4) скорочення або попередження можливих негативних наслідків від фінансового ризику за допомогою попереджувальних заходів;
- 5) орієнтування діяльності на фінансовий ризик, тобто використання усіх видів ресурсів в одній сфері діяльності з метою отримання прибутку при високому рівні ризику [9, с. 3].

Тип стратегії фінансової безпеки залежить від набору елементів у її складі. Проте елементи стратегії фінансової безпеки мають кореспондуватися з елементами товарної стратегії, стратегії управління витратами, інноваційної стратегії, стратегії розвитку та стратегії конкурентоспроможності тощо.

В основі забезпечення фінансової безпеки підприємства лежить концепція системного поєднання функцій контролю, планування, зворотного зв'язку та інформаційного забезпечення [8].

Контролінг фінансової безпеки підприємства - це самоорганізована система, яка забезпечує інтеграцію, організацію і координацію всіх фаз управління фінансовою безпекою підприємства. Основними функціями контролінгу фінансової безпеки підприємства є планування, інформаційне забезпечення, аналіз, контроль.

Стабільне функціонування, зростання фінансового потенціалу будь-якого підприємства в умовах ринкових відносин багато в чому залежить від наявності надійної системи економічної безпеки підприємства. Сучасне підприємство знаходиться в умовах безперервної зміни зовнішнього середовища його діяльності. Ця нестабільність вимагає від господарюючих суб'єктів постійної адаптації, зокрема пошуку нових і вдосконалення вже відомих засобів забезпечення фінансової безпеки заради досягнення економічної і соціальної мети діяльності підприємства.

Отже, фінансова безпека підприємства – це такий фінансовий стан, організування і координація всіх фаз управління діяльністю підприємства та подальша стратегія його розвитку, що спонукають до зменшення ризиків фінансових втрат.

Оцінювання фінансової безпеки підприємства слугує визначенню якісних та кількісних оцінок захищеності фінансового потенціалу підприємства на основі комплексного апарату, що ґрунтується на поглибленому функціональному аналізі структурних елементів, які впливають на рівень фінансової безпеки всіх ланок підприємства. Фінансова безпека оцінюється з використанням низки індикаторів, показників, критеріїв, принципів, їхніх відхилень від нормативних значень.

Оцінювання є обов'язковим у забезпеченні фінансової безпеки підприємства. Але якщо перед оцінюванням фінансової безпеки не виконано структурно-функціональний аналіз її забезпечення, то результативність використання діагностичного апарату значно зменшується, оскільки неможливо повною мірою врахувати характер послідовного перебігу певних економічних подій, які відповідають за зв'язок між структурними елементами підприємства, що безпосередньо впливають на його діяльність. Причому, здебільшого вони не завжди функціонально залежні між собою.

Розрізняють прямі і непрямі фінансові збитки. Прямий фінансовий збиток пов'язаний з фінансовими втратами певного розміру або недоотриманням прибутку. Цей вид збитку, як правило, намагаються представити з максимально можливою точністю у грошовому виразі.

Фінансовий збиток (непрямий) підприємства містить такі складові:
нерациональна зміна обсягу і структури випуску продукції;
зниження загальних показників ефективної діяльності підприємства;
негативні зміни в асортименті продукції;
витрати на створення додаткових запасів;
створення додаткових резервів (виробничих потужностей, матеріалів тощо);
втрати позиції на ринку;
погіршення або втрата зв'язків із контрагентами;
порушення нормального режиму діяльності підприємства;
економічний збиток, викликаний вимушеною перебудовою діяльності систем управління (додаткові витрати на використання запасних варіантів дій, дублювання конфіденційної інформації, передача частини повноважень щодо управління підприємством, продаж частини акцій тощо).

Фінансова безпека підприємства є основою убезпечення його діяльності, і саме від рівня фінансової безпеки залежить загальний рівень економічної безпеки підприємства, що можемо побачити завдяки математичній інтерпретації. Позначимо w встановлений резерв для зміни рівня економічної безпеки підприємства. У звичайному випадку функція, яка характеризує недотримання встановленого рівня економічної безпеки підприємства, має вигляд:

$$x(y, w) = \begin{cases} 0, & \text{якщо } y \geq w \\ \alpha(w - y), & \text{якщо } y \leq w \end{cases} \quad (1)$$

Основною проблемою при проектуванні механізмів дотримання рівня економічної безпеки окремими структурними підрозділами підприємства є визначення величини резервів для зміни рівня економічної безпеки. Для коригування встановлених резервів вельми ефективним є механізм взаємного перекривання рівня економічного безпеки. Його дія зводиться до такого: низький рівень економічного безпеки одного чи кількох структурних підрозділів підприємства чи видів його діяльності перекривається високим рівнем економічного безпеки інших структурних підрозділів підприємства чи видів його діяльності.

Основою дії механізму перерозподілу ризику є страхування. Захисна дія страхування пов'язана з тим, що витрати підприємства (страховий внесок) $\sigma(x)$ встановлюються залежно від рівня ризику та фактичного рівня економічної безпеки певного підрозділу, виду діяльності чи підприємства в цілому. Витрати підприємства на страхування мають вид лінійної залежності:

$$\sigma(x) = \lambda x = \lambda(1 - y_i) \quad (2)$$

Порівнюючи витрати підприємства на страхування з розрахунком плати за ризик (1), можна помітити, що за суттю вони схожі. Адже величина страхового платежу не може бути вищою за величину можливих збитків підприємства від негативних наслідків ризику та реалізації певної загрози його діяльності.

Дія механізмів використання резервних фондів та чистого прибутку зводиться до такого. З метою забезпечення необхідного рівня економічної безпеки кожен структурний підрозділ підприємства подає до служби безпеки інформацію про витрати $\tilde{\varphi}_i(y_i)$, необхідні для забезпечення рівня економічної безпеки \tilde{y}_i . У службі безпеки підприємства вирішується завдання мінімізації коштів на забезпечення економічної безпеки (4) за виконання умови (3):

$$\sum_{i=1}^n y_i \geq Y \quad (3)$$

$$\Phi = \sum_{i=1}^n \tilde{\varphi}_i(y_i) \quad (4)$$

Якщо величина власних та залучених коштів підприємства обмежена, то у службі безпеки підприємства вирішується завдання максимізації рівня економічної безпеки (3) за умови обмеженості коштів:

$$\alpha \sum_{i=1}^n \tilde{\varphi}_i(y_i) \leq \Phi, \quad (5)$$

Величина бюджету структурного підрозділу підприємства формується залежно від планованого в досліджуваному періоді рівня економічної безпеки. У лінійному випадку величина s_i бюджету прямо пропорційна планованому рівню економічної безпеки y :

$$s_i = \lambda y_i \quad (6)$$

Тобто величина нормативу λ визначається за умови досягнення необхідного рівня економічної безпеки або за умови обмеження величини бюджету. Величину необхідних для забезпечення прийняттого рівня економічної безпеки коштів можна зменшити, якщо ввести норму δ_i :

$$s_i = \lambda (y_i - \delta_i) \quad (7)$$

У даному випадку при $y_i < \delta_i$ структурний підрозділ підприємства зменшує витрати, а при $y_i > \delta_i$ спеціально створеного резервного фонду надходять кошти для підтримання необхідного рівня економічної безпеки. Зокрема,

$$\sum_{i=1}^n \delta_i = Y. \quad (8)$$

Розглянутий механізм займає проміжне положення між механізмом відповідальності за ризик і перерозподілу ризику.

В механізмі фінансової відповідальності ключове місце також посідає процедура обмеження ризику, якою встановлюються певні норми, нормативи, що визначають вимоги до рівня фінансової безпеки підприємства, порушення яких призводить зростання рівня небезпеки та може призвести до банкрутства чи ліквідації підприємства. Норми і нормативи обмежують, як правило, гранично допустимі значення ключових показників, які характеризують фінансову безпеку підприємства в цілому та його окремих функціональних підсистем та структурних підрозділів.

Висновки. Отже, виключно за умов чіткої організації моніторингу фінансової безпеки підприємства (і економічної безпеки) та планування можливих витрат на організацію захисних дій не лише в цілому по підприємству, а у розрізі основних структурних підрозділів та функціональних складових економічної безпеки можна мінімізувати витрати та забезпечити необхідний для діяльності та розвитку підприємства рівень фінансової безпеки.

Отже, залежно від ситуації, що розглядається, і застосовуваних механізмів управління системою економічної безпеки підприємства їхня ефективність може оцінюватися за різними критеріями. Так, якщо застосовуються механізми економічної відповідальності в частині визначення плати за ризик, то критерієм оцінювання служить сумарна величина витрат підприємств за умови забезпечення необхідного рівня економічної безпеки. Якщо ж йдеться про оптимальність застосування норм та нормативів при визначенні рівня економічної безпеки та резервів зміни певних індикаторів, то основним критерієм ефективності є оптимальність встановлення зазначених норм і нормативів з позицій сумарних витрат підприємств на забезпечення необхідного рівня економічної безпеки. Нарешті, в механізмі формування та використання спеціальних резервних фондів ефективність визначається за величиною витрат на забезпечення необхідного рівня економічної безпеки (чим менше, тим краще) або за рівнем економічної безпеки, який досягається при обмеженій величині власних коштів з мінімальним використанням резервних фондів та чистого прибутку.

Врешті-решт від забезпечення фінансової безпеки як складової економічної безпеки підприємства буде залежати його розвиток та діяльність, а відповідно відрахування і податки, забезпечення безпеки персоналу, створення нових робочих місць тощо, а значить і фінансова безпека галузі, регіону, держави.

Література.

1. Шлемко В.Т. Економічна безпека України: сутність і напрямки забезпечення: [монографія] / В.Т. Шлемко, І.Ф. Білько. - К.: НІСД, 1997. - 144 с.
2. Єрмошенко М. М. Фінансова безпека держави: національні інтереси, реальні загрози, стратегія забезпечення: монографія [Електронний ресурс] / М.М.Єрмошенко. -Режим доступу: <http://www.disslib.org/upravlinnj/ekonomichnoju-bezpekoju-pidpriumnytstva>
3. Фінанси : підручник. / за ред. С.І. Юрія, В.М. Федосова. — 2-ге вид. переробл. і доповн. — К. : Знання, 2012. — 687 с.
4. Про затвердження Методики розрахунку рівня економічної безпеки України. [Аналітичний портал: Експерт України]. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.expert-ua.info/document/archivera/lav5xwqoi/index.htm>
5. Сайт wikipedia [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://uk.wikipedia.org/wiki/Фінансова_безпека
6. Професійна юридична система МЕГА НаУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1078.22439.0>
7. Механізм та система забезпечення фінансової безпеки держави [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.finalearn.com/lifers-94-1.html>
8. Некрасенко Л.А. Складові управління фінансовою безпекою підприємств / Л. А. Некрасенко, Ю. М. Рибалка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/3.2/162.pdf> (13.12.2014)
9. Білоус О. В. Сучасна світова фінансово-економічна криза як прояв тотальної кризи системи глобалізму. / О. В. Білоус // Економічний часопис. – 2008. - № 21. - С. 3.

References.

1. Shlemko, V.T. and Bin'ko, I.F. (1997), *Ekonomichna bezpeka Ukrainy: sutnist' i napriamky zabezpechennia* [The economic security of Ukraine: the nature and direction of providing], NISD, Kyiv, Ukraine.
2. Yermoshenko, M. M. *Finansova bezpeka derzhavy: natsional'ni interesy, real'ni zahrozy, stratehiia zabezpechennia: monohrafiia* [The financial security of the state, national interest, the real threat strategy to ensure: a monograph], available at: <http://vvv.disslib.org/upravlinnj/ekonomichnoiu-bezpekoju-pidpriumnytstva> (Accessed 4 Aug 2014).
3. Yuriy, S.I. and Fedosov, V.M. (2012), *Finansy : pidruchnyk*, [Finance: tutorial], 2nd ed, Znannia, Kyiv, Ukraine.
4. Analitichnyy portal: Ekspert Ukrainy (2014), “Pro zatverdzhennia Metodyky rozrakhunku rivnia ekonomichnoi bezpeky Ukrainy”, available at: <http://vvv.ekhpert-ua.info/dotsument/archivera/lav5khvkoi/indekh.htm> (Accessed 10 Dec. 2014).
5. Sajt wikipedia (2014), available at: http://uk.wikipedia.org/wiki/Finansova_bezpeka (Accessed 10 Dec. 2014).
6. Profesijna iurydychna systema MEHA NaU, available at: <http://zakon.nau.ua/dots/?uid=1078.22439.0> (Accessed 10 Dec. 2014).
7. Mekhanizm ta systema zabezpechennia finansovoi bezpeky derzhavy [The mechanism and system to ensure the financial security of the state], available at: <http://vvv.finalearn.com/lifers-94-1.html> (Accessed 10 Dec. 2014).

8. Nekrasenko, L.A. and Rybalka, Yu. M. (2014), Skladovi upravlinnia finansovoiu bezpekoiu pidpriemstv, [Parts of management of financial security companies], available at: <http://vvv.pdaa.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/3.2/162.pdf> (Accessed 13 Dec.2014).

9. Bilous. O. V. (2008), Suchasna svitova finansovo-ekonomichna kryza iak proiav total'noi kryzy systemy hlobalizmu, [The current global financial crisis as a manifestation of total system crisis, globalization], Ekonomichnyj chasopys, vol. 21, p. 3.

Стаття надійшла до редакції 14.12.2014 р.